

Muudatused sotsiaalvaldkonnas

Kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse (KORKS) üks eesmärk on suurendada Eesti sotsiaalteenuste osutamise ja sotsiaaltoetuste maksmise valmisolekut kriisideks.

Eelnõu muudatustel on mõju inimeste heaolule ja sotsiaalsele kaitsele, mis hõlmab sotsiaalhoolekannet, sotsiaalkindlustushüvitiste ja -toetuste kättesaadavust ning inimeste abistamist.

Elanikele olulisi teenuseid silmas pidades tuleb nii kriisi ajal kui ka enne seda kohalikul omavalitsusel tagada:

koduteenuste korraldamine;

väljaspool kodu osutatava ööpäevaringse üldhooldusteenuse korraldamine;

asendushooldusteenuse korraldamine;

turvakoduteenuse korraldamine;

vältimatu sotsiaalabi tagamine;

abivajavate ja hädaohus olevate laste, sealhulgas perekonnast eraldatud või kriisiolukorra tõttu perekonnast lahutatud laste abistamine;

toimetulekutoetuse maksmine;

suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenuse korraldamine.

Nii nende kui ka elutähtsate teenuste osutamise tagamiseks peavad kohalikud omavalitsused (KOVid) tegema kriisiplaane. Sotsiaalkindlustusamet aitab KOVidel läbi mõelda ja planeerida sotsiaalteenustega seotud elanikkonnakaitse tegevused ning kooskõlastab KOVi kriisiplaani sotsiaalteenuseid puudutava osa.

Selleks, et ka kriisiolukorras tagada sotsiaalsüsteemi toimimine ning teenuste jätkumine ja hüvitiste maksmine, võimaldab KORKS eelnõu sotsiaalvaldkonna nõuetes ja standardites mitmeid leevendusi.

Luuakse võimalus ministri ettepanekul pikendada **rehabilitatsiooniteenuse** kohustuse ülevõtmise aega, et inimene saaks teenuseosutaja poole pöörduda pärast kehtestatud olukorra lõppemist ega kaotaks õigust saada teenust, mille eest tasub Sotsiaalkindlustusamet.

Eriolukorra ajal lubatakse **ohvriabiteenuste korraldamisel** ajutisi erandeid teenuste sisus, nt võib jätta mõne ohvriabiteenuse komponendi osutamata, kui see on ohvriabiteenuste osutamiseks kriisiolukorra ajal vältimatult vajalik.

Levendatakse sotsiaalteenuste tervisekaitsenõuete sisu kriisiolukorra ajal ja nakkushaiguste suhtes tervisekontrolli läbimise kohta **tervisetõendi esitamise nõuet** teenusesaajatega kokkupuutuvate inimeste puhul. Siiski peab tööandja küsima kirjalikku kinnitust, et töötajal ei ole tuvastatud nakkushaigust, talle teadaolevalt ei põe ta nakkushaigust ja tal ei ole nakkushaiguse sümptomeid. Tervisetõend tuleb esitada 90 päeva jooksul pärast kehtestatud olukorra lõppemist.

Toetuste ja hüvitiste taotlemise ja maksmisega seotud erandid

Toimetulekutoetuse määramisel võetakse arvesse toetuse taotleja alalist elukohta.

Ühtlasi saab kriisiolukorras laiendada nende inimeste ringi, nt pensionärid ja puudega inimesed, kellele tuuakse rahalised **hüvitised koju**.

Erakorralise või sõjaseisukorra ajal levendatakse **pensioni lastelisa** maksmise nõudeid. Sel ajal makstakse vanaduspensioniiikka jõudnud naisele välja pool lastelisast. Pärast erakorralise ja sõjaseisukorra lõppu arvutab Sotsiaalkindlustusamet pensionisumma pensionisaajate omavahelise kokkuleppe alusel tagasiulatuvalt ümber.

Sõjaseisukorra või erakorralise seisukorra ajal on võimalik **perehüvitist maksta last tegelikult kasvatavale inimesele**. Ühtlasi leeveneb **perehüvitise saaja vahetamine** – hüvitise saajat saab sõjaseisukorras vahetada ilma hüvitise saaja nõusolekuta, kui seda ei ole võimalik tavapäraseid viise kasutades saada.

Kriisiolukorras tehakse erand ning **jätkatakse sotsiaalkaitsehüvitiste maksmist** inimestele, kes on kriisiolukorra tõttu ajutiselt Eestist eemal.

Kui kriisiolukorrast tulenevalt ei ole võimalik hüvitisi määrata, on eelnõu järgi võimalik **hüvitise määramise tähtaega 15 tööpäeva võrra pikendada**.

Kuigi need leevendused võivad mõjutada sotsiaalteenuste kvaliteeti ja toetuste kättesaadavust, on olulisem kriisiolukorra, eriolukorra, erakorralise või sõjaseisukorra ajal tagada teenuste olemasolu ka siis, kui vajadus teenuse ning seetõttu ka teenuseosutajate järele kasvab.

Milliseid leevendusi tehakse säilenõtkuse huvides sotsiaalvaldkonnas?

Erakorralise ja sõjaseisukorra ajal ja kuni kaks aastat pärast sõjaseisukorra lõppu ei pea KOVi **sotsiaaltöötajal, üldhooldusteenust** või **erihoolekandeteenust** vahetult osutaval hooldustöötajal, **lapsehoidjal, asendushooldust** osutaval inimesel ega **turvakoduteenuse osutajal** olema täidetud kõik tavaolukorra **kvalifikatsiooni- või erialased nõuded**. Küll aga peab teenuseosutaja või -korraldaja siiski sel juhul tagama, et hooldustöötajat ja erihoolekandeteenust osutavat töötajat juhendaks kvalifikatsiooni omav töötaja.

Samuti leevendatakse **lastega töötava inimese** tööle võtmise nõudeid. St kui kriisiolukorra tõttu ei ole võimalik kontrollida lapsega töötamise piirangute puudumist, aga inimese töölevõtmisega viivitamine takistaks otseselt kriisiolukorra lahendamist või inimeste elu ja tervise kaitsmist vahetu ohu korral, võib töölevõtmisel või tegevusloa väljastamisel tugineda inimese kirjalikule kinnitusele piirangute puudumise kohta. Seadusele vastav kontroll tuleb teha viivitamata pärast takistavate asjaolude äralangemist või vahetu ohu tõrjumist.

Leevendused puudutavad ka kohaliku omavalitsuse **lastekaitsetöö korraldamist**. Kriisiolukorras tagatakse kohalikule omavalitsusele paindlikkus abivajavate laste toetamisel. **Lastekaitsetöötaja hindab lapse abivajadust, lähtudes nendest meetmetest**, mida on kriisiolukorraga kaasnevaid asjaolusid arvestades **võimalik lapsele kohaldada**.

Turvakodu-, hoiu- ja asendushooldusteenuse (perekodus ja asenduskodus), väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse, igapäevaelu toetamise teenuse, töötamise toetamise teenuse, toetatud elamise teenuse, kogukonnas elamise teenuse ja ööpäevaringse erihooledusteenuse osutamisel ei nõuta uuel teenuseosutajalt erakorralise või sõjaseisukorra ajal ja 90 päeva pärast sõjaseisukorra lõppu tegevusluba, kui seda ei ole võimalik väljastada.

Kriisiolukorra või massilisest sisserändest tingitud hädaolukorra ajal **lubatakse sotsiaalteenuse osutamist tegevusloas märgitud tegevuskohast erinevas kohas või suuremale arvule inimestele**.

- Nii on vältimatu vajaduse korral lubatud intellektipuudega ja psüühikahäirega inimestele teenust osutada **samades ruumides ja samamoodi**, kui osutatakse ööpäevaringseid erihoolekandeteenuseid.
- Samuti võib jätta kohaldamata nõuded, mis reguleerivad laste ja hooldust vajavate inimeste arvu ja arvestamise erandeid **asendushoolduse ning hooldus- ja abivajadusega lapse hoiu teenuse osutamisel**.
- Erandlikes olukordades või sõjaseisukorra ajal võib samades ruumides osutada erinevatele sihtrühmadele **asendushooldusteenust ja turvakoduteenust**.